

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра мовної та психолого-педагогічної підготовки

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи

на здобуття освітнього ступеня бакалавр

зі спеціальності 053 «Психологія»

за освітньою програмою «Психологія»

на тему: **«Особливості розвитку особистісної рефлексії у
юнацькому віці»**

Виконавець:

студентка центру заочної та

вечірньої форм навчання

Ахунова Лора Андріївна _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

д. політ. н., професор

(науковий ступінь, вчене звання)

Сіленко Алла Олексіївна _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Юнацький вік є періодом інтенсивного розвитку особистості, коли формуються цінності, переконання та ідентичність. Швидкі технологічні зміни, соціальні нерівності, стрес та невизначеність у майбутньому створюють нові виклики для молоді. Тому розвиток навичок рефлексії допомагає краще розуміти себе та світ навколо, а також адаптуватися до змін, які наразі мають великий вплив на поточні реалії життя та сьогодення, допомагає краще розуміти себе, свої цілі та бажання. Уміння рефлексувати сприяє здоровому психологічному розвитку, кращому самопочуттю та здатністю ефективно поратись зі стресом. Дослідження особливостей розвитку особистісної рефлексії у юнацькому віці має важливе значення для підтримки здорового психологічного розвитку молоді та їхнього успішного впливу на суспільство.

Ступень розробленості. Дослідженням питання рефлексії та особливостей юнацького віку займалися такі науковці як: А. Антошків, А. Бандура, М. Боришевський, Д. Бромлей, Я. Бугерко, А. Буземан, Ш. Бюлер, Л. Виготський, В. Вундт, Г. Гегель, Ю. Гільбух, М. Гладкевич, П. Горностай, Е. Гуссерля, А. Дамазіо, Р. Декарт, В. Джеймс, Дж. Дьюї, Е. Еріксон, О. Зімовін, О. Іванова, А. Іващенко, І. Кант, О. Карпов, Р. Кіган, Д. Колб, Л. Колберг, О. Кулик, А. Литвинчук, Дж. Локк, Т. Майстеренко, Дж. Марк, Л. Маскалева, П. Мінаєва, О. Мірошник, Ж. Піаже, Дж. Піанігі, В. Педоренко, К. Поппер, Й. Рікерт, Т. Селюкова, Н. Токарева, І. Фіхте, Е. Фромм, В. Фурман, М. Хайдеггер, Ю. Шапошникова, К. Шевцова, Й. Шелінг, А. Широких, К. Юнг та інші.

Об'єкт дослідження – особистісна рефлексія у юнацькому віці.

Предмет дослідження – особливості розвитку особистісної рефлексії у юнацькому віці.

Мета дослідження. Теоретично обґрунтувати та емпірично дослідити особливості розвитку особистісної рефлексії у юнацькому віці.

Завдання. Відповідно до мети можна визначити наступні завдання:

1. Проаналізувати ступень розробленості проблеми рефлексії у науковій філософській і психологічній літературі.
2. Визначити поняття, сутність та структура рефлексії.
3. З'ясувати особливості юнацького віку, які впливають на розвиток особистісної рефлексії.

4. Виявити зв'язок між рефлексією, як провідним засобом розвитку та самосвідомістю, самопізнанням, самовдосконаленням та саморозвитком в юнацькому віці.
5. Емпірично дослідити фактори, які впливають на розвиток особистісної рефлексії у юнацькому віці.
6. Проаналізувати та інтерпретувати отримані данні.

Теоретичні та емпіричні методи дослідження. Теоретичні методи, які були застосовані – аналіз, синтез, порівняння, узагальнення наукової літератури з питань дослідження рефлексії, вікових періодизацій юнацького віку та факторів, що впливають на розвиток особистісної рефлексії.

Емпіричні методи дослідження – тестування за допомогою комплексу методик: «Діагностика рівня розвитку рефлексії О.В Карпова», «Шкала локусу рольового конфлікту П. П. Горностая», «Тест-опитувальник особистісної зрілості Ю. З. Гільбух».

Експериментальна база дослідження. Для проведення емпіричного дослідження було обрано базу дослідження ГО «Асоціація ЛГБТ «ЛІГА».

Вибірку склали 50 осіб. З них 35 осіб жіночої статі та 15 осіб чоловічої статі, вікова категорія 16-17 років.

Практичне значення дослідження. Зазначеним комплексом методик можуть користуватися психологи та педагоги для діагностики рівня розвитку рефлексії, локусу рольового конфлікту, особистісної зрілості юнаків. Виявлені особливості розвитку особистісної рефлексії у юнацькому віці можуть бути використані викладачами психології вищих навчальних закладів при проведенні занять з навчальних дисциплін: «Вікова психологія», «Загальна психологія», «Психологія особистості».

Структура роботи. В дипломній роботі міститься: вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел та додатки. Загальний обсяг роботи складає 86 сторінок. Робота містить 1 таблицю, 8 діаграм. Список використаних джерел містить 57 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми роботи, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, наукову новизну і методи дослідження.

У першому розділі «Теоретико-методологічні основи дослідження особливостей розвитку особистісної рефлексії у юнацькому віці» розкрито: поняття, сутність та структура рефлексії. Проаналізовано ступінь

розробленості проблеми рефлексії у науковій філософській і психологічній літературі.

У другому розділі «Особливості розвитку особистісної рефлексії у юнацькому віці» з'ясовано особливості юнацького віку, які впливають на розвиток особистісної рефлексії. Виявлено зв'язок між рефлексією, як провідним засобом розвитку та самосвідомістю, самопізнанням, самовдосконаленням та саморозвитком в юнацькому віці.

У третьому розділі «Емпіричне дослідження факторів, що впливають на розвиток особистісної рефлексії у юнацькому віці» описуються обрані методики дослідження. Емпірично досліджено фактори, які впливають на розвиток особистісної рефлексії у юнацькому віці. Зроблено висновки за результатами отриманих даних.

В ході проведеного нами емпіричного дослідження було використано наступні методики:

- 1) Діагностика рівня розвитку рефлексії О.В Карпова;
- 2) Шкала локусу рольового конфлікту П. П. Горностая;
- 3) Тест-опитувальник особистісної зрілості Ю. З. Гільбух.

Проаналізувавши отриманні результати дослідження, нами було встановлено: більшість опитуваних юнаків мають середній рівень рефлексивності, а саме 42 респонденти з 50-ти. Інтернальний локус рольового конфлікту мають 25 осіб та задовільний рівень особистісної зрілості мають майже всі респонденти – 49 осіб.

ВИСНОВКИ

Здійснено теоретичний аналіз ступіню розробленості проблеми рефлексії у науковій філософській і психологічній літературі. Визначено поняття, сутність та структура рефлексії. Було з'ясовано особливості юнацького віку, які впливають на розвиток особистісної рефлексії. Виявлено зв'язок між рефлексією, як провідним засобом розвитку та самосвідомістю, самопізнанням, самовдосконаленням та саморозвитком в юнацькому віці.

Визначено, відповідно до мети дослідження, психодіагностичний інструментарій: опитувальник «Діагностика рівня розвитку рефлексії О.В Карпова», «Шкала локусу рольового конфлікту П. П. Горностая», «Тест-опитувальник особистісної зрілості Ю. З. Гільбух».

З метою вирішення поставлених завдань дослідження нами було проведено емпіричне дослідження, учасниками якого були відвідувачі ГО

«Асоціація ЛГБТ «ЛІГА», міста Одеси, віком від 16 до 17 років, у кількості 50 осіб.

Проаналізувавши результати дослідження було виявлено, що більшість опитуваних юнаків мають середній рівень рефлексивності, а саме 42 респонденти з 50-ти. Інтернальний локус рольового конфлікту мають 25 осіб та задовільний рівень особистісної зрілості мають майже всі респонденти – 49 осіб.

За методикою діагностики рівня розвитку рефлексії О.В Карпова ми виявили, що у віковий проміжок від 16 до 17 років, який у вікових періодизаціях вчених визначається як юнацький, та характеризується розвитком рефлексивних навичок для визначення життєвих планів, пошуку власного шляху, професійного становлення або вибору вищого навчального закладу, розуміння себе та інших, більшість отриманих результатів 42 з 50-ти респондентів, отримали результат середній рівень розвитку рефлексії, що є нормальним і притаманним саме для цього вікового проміжку.

Наступна методика П.П. Горностай показала, що більшість юнаків звернені вглиб себе та своєї особистості. Інтернальний локус рольового конфлікту мають 25 осіб, до екстернального локусу конфлікту віднесено 16 юнаків і до проміжкового локусу – 9 осіб. Оскільки, для юнацького періоду більше притаманне «бути» в собі, на відміну від підлітків, яким притаманна більше екстраверсія та звернення у світ, то закономірно було побачити більшість юнаків з інтернальним локусом конфлікту.

Третя методика, тест-опитувальник особистісної зрілості Ю. З. Гільбух показала майже стовідсотковий результат за показником однієї оцінки, а саме 49 респондентів з 50 мають задовільно, і 1 респондент має високу оцінку. Це свідчить про те, що юнаки тільки формують свої власні погляди та цінності, вчаться рефлексувати свої дії, слова, вчинки, самовдосконалюються, пізнають себе, через інших людей та рефлексивні стани, занурюються у свою свідомість.

Таким чином мета та завдання дослідження є досягнутими.